

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
หมู่บ้านมุลคุ่น หมู่ที่ 3 ต. มิตรภาพ อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา

นางสาวเพชรรุ้ง ทองทา

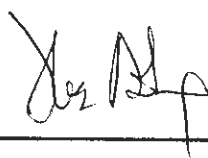

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ชวนมool กลิ่นศรีสุข)

กรรมการสอบ

(เจ้าเอกศักดิ์ พิชพันธ์)

นักพัฒนามุมชน 6

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน 14 เดือน 2545 พ.ศ.

บทคัดย่อ

เพชรรุ่ง ทองทา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา

หมู่บ้านมุดคุ่น หมู่ที่ 3 ต.มิตรภาพ อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข , 46 หน้า

จำเแกศงคค พืชพันธุ์ นัคคพัฒนาชุมชน 6

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่จัดสรรเงินอุดหนุนกองทุนละ 1 ล้านบาทเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนไปพัฒนาในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างศักยภาพ ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

ในการประเมินกองทุนบ้านมุดคุ่น จะศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนในการดำเนินงาน ตัวชี้วัดความเข้มแข็งและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสัมภาษณ์และแบบเก็บข้อมูลบร.1 – บร.12 จากจำนวน 248 ครัวเรือน บร.ต่าง ๆ จะเก็บข้อมูลจากครัวเรือนร้อยละ 35 ยกเว้นบร.11 จะเก็บขนาดตัวอย่างร้อยละ 20 ของจำนวนผู้กู้ทั้งหมดจะใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้ CIPP Model ในการวิเคราะห์

จากผลการประเมินพบว่า กองทุนบ้านมุดคุ่นมีคณะกรรมการ 15 คน มีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 250 คนสมาชิกผู้กู้ 71 ราย และปล่อยกู้เงินไป 1,205,000 บาท ซึ่งผู้กู้ส่วนใหญ่กู้เงินไปประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่การเพาะปลูก เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ เช่นวัวเนื้อ สุกร และไก่ดำขาย และการบริการ ผู้กู้ที่จะได้กำไรจากการขายผลผลิตการเกษตร เช่น ข้าวโพด ได้ 2,500 บาท/ไร่ ซึ่งแต่ละรายทำไม่ต่ำกว่า 5 ไร่และ 1 ปี สามารถทำได้ 3 ครั้ง ผู้กู้เงินที่เลี้ยงวัว จะเลี้ยงประมาณ 8 – 9 เดือนก็ขายได้ กำไรที่ได้ประมาณ 1 เท่าของราคาที่ซื้อมา ผู้กู้ที่ค้าขาย กำไรที่ขายได้ในแต่ละวันไม่ต่ำกว่า 300 บาท ดังนั้น จึงคาดได้ว่า สมาชิกผู้กู้มีความสามารถที่จะชำระคืนเงินกู้กับกองทุน มีเงินเหลือเก็บออมทำให้หมู่บ้านมีศักยภาพ มีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....¹.....ทองทา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....².....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....³.....

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ถ้าเร่ใจล่วงด้วยดีผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณ ประธานกองทุนและผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้านอุดม ภูจันทร์กั กรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน ตลอดจนสมาชิกของชุมชน บ้านมุลคุ่น ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้ให้ความร่วมมือ และให้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ รวมถึงการเสียสละเวลาอันมีค่าแก่ผู้จัดทำ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์นิเทศก์ ตำบลมิตรภาพ ที่ได้วางกรอบและแนวทางในการทำโครงการ ให้คำแนะนำ ปรีกษาในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการจัดทำสารนิพนธ์ของผู้จัดทำและบัณฑิตตำบลมิตรภาพ

ขอขอบพระคุณ จำเอกศักดิ์ พิฆพันธุ์ นักพัฒนาชุมชน 6 ซึ่งเป็นอาจารย์นิเทศก์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล และการจัดทำสารนิพนธ์

ขอขอบคุณเพื่อนบัณฑิตกองทุนตำบลมิตรภาพที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ แนะนำและร่วมแก้ไขในการเก็บข้อมูล การปฏิบัติงานในพื้นที่ และจัดทำสารนิพนธ์

ท้ายที่สุดนี้หากสารนิพนธ์ฉบับนี้มีส่วนที่เป็นสาระประโยชน์ ผู้จัดทำขอขอบความดีความชอบให้แก่ บิดา มารดาและบุคคลที่กล่าวนามและมีได้กล่าวนามแล้วข้างต้นนี้

เพชรรุ่ง ทองทา

สิงหาคม 2545

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบความคิดทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	2
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	3
บทที่2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	
และชุมชนเมืองแห่งชาติ	4
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	
และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	5
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	
แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	
และชุมชนเมือง	7
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	
และชุมชนเมือง	8
ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านมูลคูน	10
หลักการประเมินโครงการแบบชีพม์โมเดล	11
เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	12

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
วิธีการประเมินโครงการ	14
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	15
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	15
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	21
การเก็บรวบรวมข้อมูล	22
การวิเคราะห์ข้อมูล	22
บทที่4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
ผลการประเมินบริบทชุมชน	24
ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	34
ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	39
ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	40
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	40
บทที่5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
1. สรุป	42
2. อภิปรายผล	45
3. ข้อเสนอแนะ	46
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.	
ภาคผนวก ข.	
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 3.1 : แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

16

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 : แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำปี 2539 – 2541	28
ตารางที่ 4.2 : แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย	28
ตารางที่ 4.3 : แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำเกษตรกรรม	29

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ในการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียงพึ่งพาธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เอื้ออาทรด้อยที่ด้อยอาศัย ปัจจุบันการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุมีมากขึ้นประชาชนก็มีจำนวนมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาความยากจน เนื่องจากทรัพยากรไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร และ อีกหลายสาเหตุ

ปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่มาจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ รัฐบาลต้องการแก้ไขปัญหาโดยการพัฒนาชุมชนอย่างมีระบบเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดีขึ้น รัฐบาลได้ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กขคจ.) เป็นต้น และมีหลายโครงการที่รัฐบาลได้ดำเนินการ เพื่อแก้ปัญหามาเป็นเวลานาน

ตามนโยบายของรัฐบาลการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อแก้ปัญหาความยากจน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนอันเป็นการกระตุ้น เศรษฐกิจฐานรากใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเองเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจในท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนสร้างรายได้ สร้างอาชีพในปัจจุบันรัฐบาลได้เห็นว่า การฟื้นฟูเศรษฐกิจนั้นต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่ระดับล่างสุดคือ หมู่บ้าน จึงได้ดำเนินการในระดับชาติจัดตั้งนโยบายกองทุนหมู่บ้านขึ้นตามจำนวนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งสิ้น 74,881 กองทุนบริหารจัดการโดยประชาชนซึ่งโครงการดังกล่าว ต้องการผู้ที่จะเก็บข้อมูล และศึกษากระบวนการปฏิบัติการในหมู่บ้านอย่างมีระบบและต่อเนื่องจึงมีโครงการพัฒนาบัณฑิตรุ่นใหม่ ช่วยติดตามและส่งเสริมการพัฒนากองทุนหมู่บ้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

บ้านมูลค่น หมู่ที่ 3 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท และได้มีการประชุมจัดทำระเบียบกองทุน เลือกตั้งกรรมการและได้ดำเนินการจัดสรรเงินให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อไปพัฒนาอาชีพมาได้ระยะเวลาหนึ่งแล้ว จึงควรที่จะได้มีการประเมินผลถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินกองทุนดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการเงินกองทุนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในกรณีศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านค่น หมู่ที่ 3 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อให้ทราบถึง จุดอ่อน จุดแข็งของชุมชนในการส่งเสริมให้โครงการบรรลุเป้าหมาย
4. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของการบริหารจัดการเงินกองทุน สำหรับรัฐบาลต่อไป

กรอบแนวคิดทฤษฎี

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านจึงจะต้องศึกษาเป็นแบบเชิงระบบ ที่เรียกว่า “CIPP Model” ซึ่งเป็นต้นแบบทางด้านการคิด สำหรับการกำหนดตัวชี้วัดหรือตัวแปรโดย

C มาจาก Context คือ บริหารของหน่วยระบบ

I มาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

P มาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ

P มาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

การประเมินผลแบบจำลอง CIPP Model นี้ เป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบริบท ปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลผลิตเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นแบบจำลองที่ทำให้เข้าใจง่ายสะดวกในการใช้เป็นแนวทางการประเมินผลโครงการ

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านค่น หมู่ที่ 3 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้ จากการสำรวจในบ้านมูลคัน ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพได้แก่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบเก็บข้อมูล บร.1 – บร.12 จากจำนวน 75 ครัวเรือนในการเก็บข้อมูลแบบต่าง ๆ นั้นจะกำหนดตัวอย่างในรายวิชาการวิจัยชุมชนยกเว้นบร.11 จะเก็บข้อมูลจากครัวเรือนทั้งหมดร้อยละ 20

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ จากส่วนราชการและที่เกี่ยวข้องได้แก่ หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ

2. วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์เพื่อเป็นการประเมินผล โครงการจะใช้ทั้งวิธีแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยที่

การวิเคราะห์เชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ที่จะต้องทราบค่าที่แน่นอนหรือการหาค่าที่สามารถออกมาเป็นตัวเลขได้ ได้แก่ การใช้ระดับข้อมูลช่วงอัตรา และอัตราส่วน ซึ่งจะใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ฐานนิยม มัชฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพจะให้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นโดยใช้อัตราส่วน ร้อยละ ตารางเป็นสำคัญและจะใช้ CIPP Model เป็นหลักในการวิเคราะห์

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ในการประเมินผลของโครงการกองทุนหมู่บ้าน ณ บ้านมูลคัน หมู่ที่ 3 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจในปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน
2. ได้ตัวชี้วัดของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการ
3. ได้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของโครงการกองทุนหมู่บ้าน
4. รัฐบาลได้ทราบข้อมูลของกองทุนหมู่บ้าน และแนวทางในการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านมูลคัน หมู่ที่ 3 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านมีดังนี้

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล โดยมีพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศจึงจัดตั้งกองทุนหนึ่งล้านบาท เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจส่งเสริมการสร้างรายได้ ส่งเสริมอาชีพเสริมสร้างความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหา และสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเอง

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก.)

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนเนื่องมาจากเศรษฐกิจตกต่ำทำให้รัฐบาลต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน โดยการพัฒนาชุมชนอย่างมีระบบเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดีขึ้น รัฐบาลมีนโยบายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมผู้ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มศักยภาพในชุมชนมีการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก.)

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

วัตถุประสงค์ที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านมูลคัน หมู่ที่ 3 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในชุมชนทางด้านการเรียนรู้ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
4. กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในท้องถิ่น
(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก.)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย

1. ข้อความทั่วไป

ความหมายของคำ หรือประโยคต่าง ๆ ที่ใช้ในนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- เงินและทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วย
- การให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์
- การให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- การอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองให้คณะกรรมการพิจารณาหลักการ

- คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหรือให้กองทุนชดใช้หรือให้ส่งคืนเงินในกรณีที่กองทุนเบิกจ่ายไปแล้วอันเนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนดหรือกระทำการอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทุน

3. คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน
- อำนาจหน้าที่ของอนุกรรมการ

4. คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

- ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด
- ให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่

5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน
- กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม
- คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่
- กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่ง
- นอกจากพ้นตำแหน่งตามวาระ
- คณะกรรมการกองทุนคัดเลือกกรรมการด้วยกัน
- การประชุมคณะกรรมการกองทุน

6. กองทุนและสมาชิกกองทุน

- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน
- สมาชิกกองทุน
- คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบ
- ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี
- ในการประชุม
- สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน

7. การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินต้องจัดทำคำขอกู้

- คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติ

- ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน

- คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้

- ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงิน หรือค่าตอบแทนเงินฝาก

- การกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้

ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญา ไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย

- ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้

8. การทำบัญชีและการตรวจสอบ

- ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

- ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

- การจัดสรรกำไรสุทธิ

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก.)

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

1. จะต้องมีการว่เอน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด เข้าร่วมประชุม

2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1. เป็นผู้ที่มิชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือ คนเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์การ หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก.)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆของหมู่บ้านและชุมชนรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในการกำหนดนโยบายทางการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีทั้งหมด 5 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

- จำนวนประชากร 1,334 คน
- จำนวนครัวเรือน 248 ครัวเรือน
- อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
- ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- จำนวนครัวเรือนที่เข้าประชุมกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

212 ครัวเรือน

- วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- วันที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วันที่ 26 มิถุนายน 2544
- คณะกรรมการมีคุณสมบัติครบถ้วน
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้เข้าร่วมประเมินประสิทธิภาพ
- รายชื่อคณะกรรมการกองทุน

3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

- ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
- ระเบียบข้อบังคับมีข้อกำหนดในเรื่อง
 - ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ (การเข้าเป็นสมาชิก การลาออก การฝากเงินออม การถือหุ้น ค่าธรรมเนียม และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก)
 - ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินและการชำระคืนเงินกู้
 - ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของกองทุน

4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

- จำนวนกลุ่ม / องค์กรชุมชนในหมู่บ้าน
- ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนมีสมาชิก

5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- วิธีการในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะให้สมาชิกกู้ยืม
- หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
- วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
- วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
- วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้ว ไม่ส่งคืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้

- แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
- ข้อคิดเห็นอื่น ๆ
- การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก.)

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านมูลคูนหมู่ 3 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีแก้ว จังหวัดนครราชสีมา

ในระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านมูลคูน มีทั้งหมด 43 ข้อ บทเฉพาะกาล 3 ข้อ รวมเป็น 46 ข้อสาระสำคัญมีดังนี้

- วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
- แหล่งที่มาของกองทุน
- คุณสมบัติของสมาชิก
- การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพการเป็นสมาชิก
- การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- หุ้น ๆ ละ 20 บาท
- วิธีการชำระค่าหุ้น
- เงินฝากตั้งจะ
- คณะกรรมการกองทุน
- คุณสมบัติคณะกรรมการกองทุน
- คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่
- ประธานกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่
- การประชุมคณะกรรมการ
- ประเภทการกู้ยืม
- การอนุมัติเงินกู้
- ลักษณะโครงการ
- วงเงินกู้
- การทำสัญญา
- หลักประกันเงินกู้

- การชำระคืนเงินกู้
- อัตราดอกเบี้ย
- ค่าปรับ
- การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- กองทุนจัดทำบัญชีเงินฝากและค่าใช้จ่าย
- คณะกรรมการตรวจสอบบัญชีของกองทุน
- ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการปีละครั้ง
- บทเฉพาะกาล

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก.)

หลักการประเมินโครงการ

ตามหลักสูตรใช้แนวคิดของสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของชื่อรูปแบบการประเมินนี้ว่า รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรก

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันอังคารที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 ได้กล่าวการบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาคะแนนเสียงของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน การติดตามช่วยแก้ไขปัญหากลุ่มชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางพัฒนาโลกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันเสาร์ที่ 19 มกราคม 2545 หน้า 20 ได้กล่าวว่า ความคืบหน้าของนโยบายกระจายรายได้สู่ชุมชนระดับรากหญ้าผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หลังจากรัฐบาลดำเนินโครงการไปได้ประมาณ 5 เดือน ขณะนี้โอนเงินให้แล้ว 97% นอกจากนี้ คณะกรรมการประเมินเบื้องต้นแล้วเห็นว่า มีแนวโน้มหนี้สูงมาก เนื่องจากผู้กู้ไม่สามารถชำระเงินคืนได้ ปัญหาหลักคือ ระยะเวลาใช้คืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย 1 ปีเร็วเกินไป ส่วนใหญ่ชาวบ้านทใช้เงินกู้สำหรับลงทุนเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ที่ยังไม่ทันขายผลผลิตมาชำระหนี้ตามกำหนดได้

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม 2545 หน้า 12 ได้กล่าวเกี่ยวกับบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านก้าวอย่างที่ต้องฟันฝ่า ว่า โครงการบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านนี้ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์มาตลอด เพราะเป็นการทำหลักสูตรแบบเร่งรีบ คู่มือชุดวิชาต่างๆ ก็ทำกันแบบฉาบฉวย เครื่องมืออาคารสถานที่เรียนก็ไม่มีความพร้อมสถาบันแต่ละแห่งต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเอาเอง ด้วยเหตุนี้ร่วมกับคุณภาพการผลิตบัณฑิตที่ผ่านมารัฐบาลทำให้สังคมไม่ไว้วางใจว่าสถาบันราชภัฏจะสามารถผลิตบัณฑิตชุดนี้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนั้นยังต้องฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ระหว่างทำงานในพื้นที่ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องใหม่ทั้งสิ้น ประกอบกับมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยเข้าไปตรวจสอบดูแล ซึ่งมาตรฐานของแต่ละหน่วยงานก็แตกต่างกัน การทำงานจึงไม่ใช่เรื่องง่ายอย่างที่หลายคนคิด

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันเสาร์ที่ 2 กุมภาพันธ์ 2545 หน้า 24 ได้กล่าวเกี่ยวกับการคาดบัณฑิตกองทุนสมัครตามเป้าว่า เมื่อวันที่ 31 มกราคมนายถนอม อินทรกำเนิด เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ (สปร.) เปิดเผยภายหลังการประชุมคณะกรรมการติดตามและประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า ขณะนี้มีบัณฑิตในโครงการรวมทั้งสิ้น 70,895 คน ยังมีหมู่บ้านที่ยังไม่มีบัณฑิตเข้าไปศึกษาประมาณ

4,000 หมู่บ้าน ซึ่งได้มีการขยายเวลาการรับเป็นครั้งสุดท้ายถึงวันที่ 31 มกราคมที่ผ่านมา คาดว่า จะมีผู้มาสมัครรวมแล้วใกล้เคียงกับขอรับเดิม 74,881 คน ซึ่งบัณฑิตที่เข้ามาใหม่จะมีการสอน เสริม ส่วนหนังสือชุดวิชาการวิจัยชุมชน การจัดการและการวางแผนธุรกิจชุมชน การจัดการธุรกิจ การวางแผนพัฒนา และสารนิพนธ์ จะแล้วเสร็จและส่งให้นักศึกษาภายในเดือนกุมภาพันธ์และ มีนาคมนี้แม้หนังสือดังกล่าวจะไปถึงช้าแต่ไม่เป็นปัญหาอะไรเพราะมีการสอนล่วงหน้าไปก่อนแล้ว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของบ้านมุดคุ่น หมู่ที่ 3 ตำบล มิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการประเมินโครงการโดย ดังนี้

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งมีนักวิชาการหลายคนได้สร้างแบบจำลองเพื่อใช้ในการประเมิน ได้แก่ Scriven, Stake และ Stufflebeam

1. รูปแบบการประเมินของสคริเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) ซึ่งสคริเวนได้สร้างแนวคิดผสมผสานระหว่างแนวคิดของไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน ซึ่งจำแนกการประเมินได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การประเมินโดยยึดเป้าหมายเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นการประเมินระหว่างดำเนินการ และการประเมินผลรวม

1.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่มุ่งเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้น แต่จะนำผลกระทบอื่นๆ มาพิจารณาในการตัดสินใจด้วย

นอกจากนี้สคริเวนยังได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออก คือ การประเมินคุณค่าภายใน เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และการประเมินความคุ้มค่า เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

2. รูปแบบการประเมินของสเตก (Stake's Concepts and Model of Evaluation) สเตกได้กล่าวถึงการประเมินคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 มิติคือ

2.1 มิติที่เป็นสิ่งนำ การปฏิบัติ และผลผลิต

2.2 มิติที่เป็นส่วนการบรรยายสภาพที่เกิดขึ้นจริงที่สามารถสังเกตได้ และการตัดสินใจเชิงปริมาณ

3. รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ได้กำหนดการประเมินออกเป็น 4 ประเภท และได้ประยุกต์ใช้กับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของบ้านมุดคุ่น ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้รู้) คือ

3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ คือ การประเมินสภาพทั่วไปของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร คือ การประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ คือ การประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งจะเป็นประชากรในบ้านมูลคูน มีจำนวน 1,334 คน

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกหรือตัวแทนของประชากรที่นำมาใช้ในการศึกษาของบ้านมูลคูน ซึ่งจะมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ดังนี้

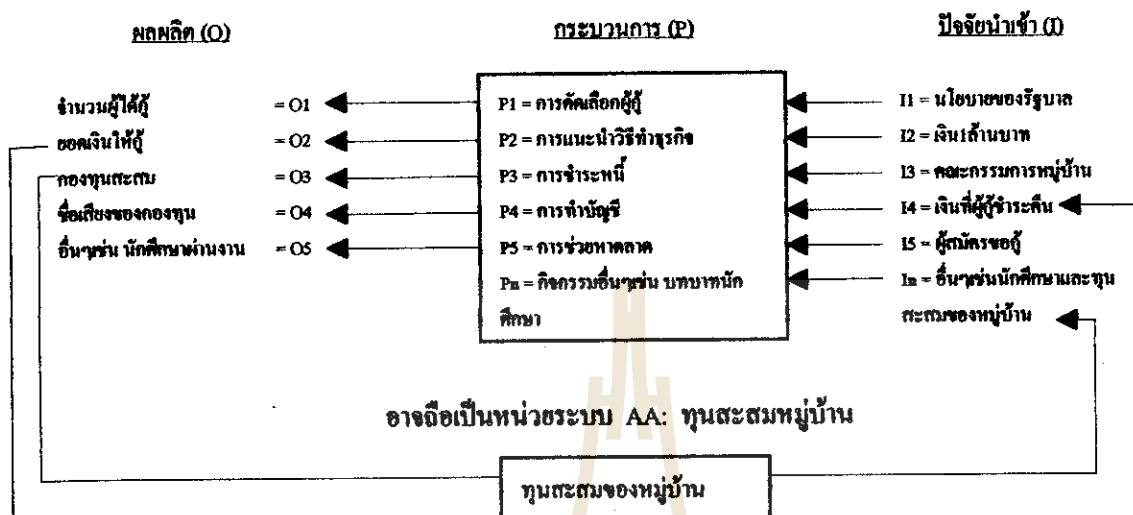
1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15	คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 250	คน
2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน 71	คน
2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน 179	คน
3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน -	คน
4. ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 5	คน

จากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้มาจากการกำหนดร้อยละ 20 ตามหลักการประเมินเพื่อการพัฒนา ที่มาจาก สำนักมาตรฐานการศึกษา

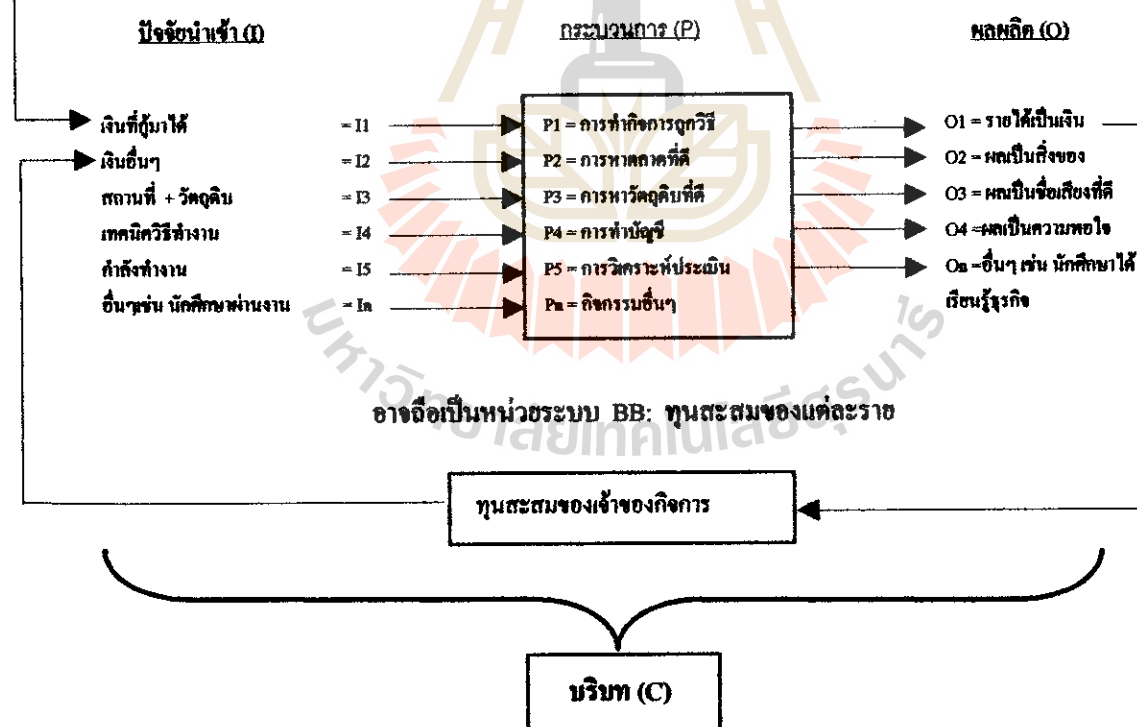
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการนั้น จะใช้ CIPP Model มาเป็นหลักของการประกอบเพื่อหาตัวแปรและตัวชี้วัด ซึ่งจะแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปของ “ซีพพีโมเดล” มีองค์ประกอบดังแผนภูมิที่ 3.1 นี้

หน่วยระบบ A: หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B: หน่วยระบบการดำเนินการค้าเงินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (B1.....Bn)

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ 1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามแผนภูมิข้างคั่นนี้ ซึ่งมีรายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดบริบท (C)

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1 ความยากจนของประเทศ

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล้มสลายของท้องถิ่นชนบท

1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.8 อื่น ๆ

2. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

1.2 สภาพปัจจุบัน

1.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

1.4 ด้านวัฒนธรรม

1.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ เช่น

1. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง การเช่าที่ทำกิน การมีทัศนคติอยากได้สิ่งนั้น สิ่งนั้นต้องขายทรัพย์สินเดิมหรือกู้หรือยืมเงิน การตลาดสำหรับผลิตผล และระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์
2. วัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่น ๆ ของท้องถิ่น/ชุมชน
3. ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น
4. ลักษณะบางประการที่สะท้อนถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน/ท้องถิ่น เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวดคือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้รู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอรู้
 - 2.6 อื่น ๆ เช่น นักศึกษา บัณฑิต และทุนสะสมของหมู่บ้าน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้รู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การช่วยเหลือตลาด
 - 3.6 อื่น ๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

1. จำนวนผู้กู้
2. ยอดเงินให้กู้
3. อื่น ๆ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1. จำนวนผู้ที่กู้ได้
2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
3. การขยายกิจการของผู้กู้
4. การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ
5. อื่น ๆ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกันตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้น

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A ที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
2. ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
3. หนี้สินธนาคารของผู้กู้
4. หนี้ภายนอกของระบบของผู้กู้

5. อาชีพหลักของผู้รู้
6. รายได้ของครอบครัว
7. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 เงินที่กู้มาได้
 - 2.2 เงินอื่นๆ
 - 2.3 สถานที่ และวัตถุดิบ
 - 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
 - 2.5 กำลังทำงาน
 - 2.6 อื่น ๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การทำการกิจการธุรกิจ
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
 - 3.6 อื่น ๆ
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 1. รายได้เป็นเงิน
 2. ผู้รู้ได้ผลผลิตเป็นถึงของ
 3. อื่น ๆ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 1. ผู้รู้ได้ขยายกิจการ
 2. ผู้รู้ได้ทำการกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 3. อื่น ๆ
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 1. ผู้รู้มีการพึ่งตนเอง
 2. ผู้รู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน

4. อื่น ๆ เช่น นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสิทธิภาพสำเร็จไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการดังนี้

1. การสังเกตและบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.)

1. แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

7. แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน)
3. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีประชาคมชาวบ้านโดยนักศึกษาได้เข้าร่วมจัดเวทีชาวบ้านพร้อมทั้งบันทึกการจัดการประชุมด้วย
4. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น แนวทางการพัฒนาปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและวิธีการแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการเก็บดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการของสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยาย ความเกี่ยวกับความคิดเห็น ทัศนคติ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์เพื่อประเมินผลโครงการจะใช้ทั้งวิธีแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยที่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปโดยใช้ค่าสถิติ ข้อมูลที่หาค่าสถิติได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน อายุ เพศ เป็นต้น และค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ฐานนิยม มัธยฐาน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มี

การบันทึกไว้ เช่น ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง เป็นต้น โดยใช้อัตราส่วน ร้อยละ ตาราง ในการวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ของกองทุนหมู่บ้าน
มูลค่าน หมู่ที่ 3 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการประเมินการตามแบบ
ของทฤษฎี CIPP Model ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้
ผลการประเมินบริบทชุมชน

ในการประเมินบริบทชุมชนสามารถประเมินได้ 2 ระดับคือ

1.บริบทระดับประเทศ ประเมิน ได้ดังนี้

1.1 ความยากจนของประเทศ

เนื่องจากคนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมด
จำนวน 8.6 ล้านคน สองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คนจนในจำนวน
นี้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่ส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่
แห้งแล้ง ฉะนั้น การทำการเกษตรจึงได้ผลผลิตที่ต่ำไม่คุ้มค่า คราวเรือนเป็นครอบครัวขยายมี ปู่ ย่า
ตา ยาย ลูก หลาน อยู่รวมกันรายได้มีน้อย รายจ่ายมากไม่พอเพียงจึงก่อให้เกิดหนี้สินได้ง่ายการศึกษา
อยู่ในระดับที่ไม่ดี สมาชิกในครอบครัวเป็นภาระพึ่งพาตนเองไม่ได้

จากปัญหาความยากจนของคนในประเทศรัฐบาลพยายามแก้ไขมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง
เนื่อง เริ่มตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) จนถึง
ปัจจุบันมีหลายโครงการที่ใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนนี้ได้แก่ โครงการแก้
ไขปัญหาความยากจน(กข.คจ.)โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการเพื่อบรรเทาปัญหาความยากจนและ
การใช้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ยากจน โครงการที่ดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วน
ของรัฐบาลปัจจุบันได้แก่ โครงการพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี การจัดตั้ง
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30
บาทรักษาทุกโรค การจัดตั้งธนาคารประชาชนและโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนโครง
การของภาคเอกชนได้แก่ โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท โครงการจัดสวัสดิชุน
ชนเร่งด่วนเพื่อผู้ยากลำบาก โครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลซึ่งวัตถุประสงค์คือ เพิ่ม
รายได้ ลดรายจ่ายของประชาชน

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์ความยากจนของคนไทยพบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องโดยในปี 2531 สัดส่วนคนจนอยู่ในระดับร้อยละ 32.6 ปี 2535 ลดลงเหลือร้อยละ 23.2 ปี 2539 เหลือร้อยละ 11.4 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลให้สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี 2542 ปัญหาความยากจนเริ่มคลี่คลายลงตั้งแต่วันที่ 2543 ลดลงเหลือร้อยละ 14.2 ปี 2544 ลดลงเหลือร้อยละ 13.0 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคน ในปี 2542 เหลือ 8.2 ล้านคน ในปี 2544 ลดลง 1.7 ล้านคน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา และภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันได้ฟื้นตัวขึ้นและสัดส่วนคนจนเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมาประกอบกับรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณมาพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมีโครงการต่าง ๆ ตลอดจนภาคเอกชนและชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันดังนั้นจึงคาดหมายได้ว่าสถานะความยากจนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะลดลงและนำบรรทัดฐานเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่กำหนดสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากรในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SME) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

แผนการพัฒนาวិสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม)

1. บทบาทและความสำคัญของ SMEs

ในปัจจุบัน ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 8.5 แสนกิจการในจำนวนนี้ กว่าร้อยละ 99.7 จัดว่าเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กล่าวคือ มีการจ้างงานไม่เกิน 200 คนต่อกิจการ และประมาณร้อยละ 40 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมาก ซึ่งอยู่นอกระบบไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ในภาคอุตสาหกรรม แรงงานประมาณกึ่งหนึ่ง และการจ้างงานใหม่ที่เกิดขึ้น หลังวิกฤตการณ์ในปี พ.ศ. 2540 ประมาณร้อยละ 60 อยู่ใน SMEs ประมาณร้อยละ 30 ของวิสาหกิจไทยทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ และอุตสาหกรรมส่งออกขนาดใหญ่ของไทย ใช้วัตถุดิบแปรรูปขึ้นต้น และชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศส่วนหนึ่ง การเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs ที่เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งออกและ SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากผู้ส่งออก จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการส่งออกของไทย และการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในภาพรวม นอกจากนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ เป็นทั้งผู้ซื้อผล

ผลิตและผู้ผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของผู้บริโภคในท้องถิ่นต่างไกล จึงเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

2. ทิศทางและแนวคิดในการพัฒนา SMEs

การพัฒนาและส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ การขาดเทคโนโลยี ขาดความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ สินค้าด้อยคุณภาพ ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และตรงความต้องการ การกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยแวดล้อม การประกอบธุรกิจของ SMEs ได้เปลี่ยนไป และยังคงเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการเปิดเสรีทางการค้า และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งทำให้ต้นทุนการสื่อสารและการกระจายสินค้าลดลงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถในการแข่งขัน ได้เปลี่ยนจากฐานทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศและแรงงานที่มีค่าแรงต่ำ ไปสู่การแข่งขันเชิงคุณภาพ การนำเสนอสินค้ารูปแบบใหม่ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น ไม่ว่า SMEs จะมุ่งตลาดภายในประเทศ หรือตลาดต่างประเทศ ต่างก็จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพ ให้เข้าสู่มาตรฐานสากล และยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ทัดเทียมคู่แข่งกัน รวมทั้งต้องมีความสามารถ ที่จะเชื่อมโยงธุรกิจในลักษณะที่เป็นนานาชาติมากขึ้น

จากข้อพิจารณาข้างต้น จึงได้กำหนดการพัฒนา SMEs ภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

1. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล
2. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งด้านการผลิตและการตลาด
3. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ และเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสมดุลในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม เป็นกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. กลไกการบริหารแผนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กระบวนการบริหารและจัดการเพื่อนำแผนแม่บท ไปสู่การปฏิบัติ จะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 โดยมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นผู้บริหาร และประสานแผนสำหรับในส่วนของแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้าและภาคบริการ ขณะนี้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำลังจ้างศึกษาและวิเคราะห์พื้นฐาน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จ และสามารถนำ

เสนอต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อจัดทำเป็นนโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้ภายใน กลางปี 2544

เป็นที่คาดหมายว่า เมื่อได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้ง 3 ภาค คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถช่วยให้ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปในทางเดียวกัน มีการผนึกกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถผลิตสินค้าเศรษฐกิจของประเทศอันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การค้าระหว่างประเทศของไทยในปี 2542 - 2545 เฉพาะในเดือนมกราคม-พฤษภาคม พบว่า ปี 2542 มูลค่าการค้าเท่ากับ 4,121,639 ล้านบาท โดยการส่งออก 2,214,249 ล้านบาทการนำเข้า 1,907,391 ล้านบาท ดุลการค้าเท่ากับ 306,858 ล้านบาท และในปี 2545 มูลค่าการค้าเท่ากับ 2,241,295 ล้านบาทโดยการส่งออก 1,143,656 ล้านบาท การนำเข้า 1,097,640 ล้านบาทและดุลการค้า 46,016 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าค่าดุลการค้าของไทยนั้นลดลง ซึ่งแสดงว่าประเทศไทยไม่ขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศคู่ค้าสำคัญของไทยปี 2542 ถึง 2545 เฉพาะในเดือนมกราคม - พฤษภาคม ในปี 2542 มูลค่าการค้ากับประเทศญี่ปุ่นเท่ากับ 777,411 ล้านบาท คิดเป็น 18.9 %อาเซียน เช่น มาเลเซีย พม่า สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ เป็นต้นเท่ากับ 713,999 ล้านบาทคิดเป็น 17.3%สหรัฐอเมริกา 722,820 ล้านบาท คิดเป็น 17.5%สหภาพยุโรป 594,974 ล้านบาทคิดเป็น 14.4 %และประเทศอื่นๆ 1,312,436 ล้านบาท คิดเป็น 31.8%และในปี 2545 มูลค่าการค้ากับญี่ปุ่นเท่ากับ 408,338 ล้านบาทคิดเป็น 18.2 %อาเซียน 417,019 ล้านบาทคิดเป็น 18.6%สหรัฐอเมริกา 335,633 ล้านบาท คิดเป็น 15.0%สหภาพยุโรป 293,421 ล้านบาทคิดเป็น 13.1 %และประเทศอื่นๆ 786,886 ล้านบาทคิดเป็น 35.1%ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ทำการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมากที่สุดรองลงมาคืออาเซียนสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปและประเทศอื่นๆ

สรุปได้ว่าการค้าระหว่างประเทศและประเทศคู่ค้าของไทยในปี 2542-2545 เฉพาะในเดือนมกราคม-พฤษภาคม พบว่าประเทศไทยไม่ขาดดุลการค้าระหว่างประเทศและการทำการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนกับสมัยก่อน เพราะมีบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดสภาวะฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อันเป็นผลที่กระทบโดยตรงกับประชาชนทุกคน อาจสรุปผลสภาวะแวดล้อมภายในประเทศได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 : แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539 – 2541

แหล่งน้ำ	ค่ามาตรฐาน	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541
แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ออกซิเจนละลายในน้ำ (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	0.7	0.5	1.0
นิโคค์ (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	6.2	3.1	2.8
แบคทีเรีย (mpn/100 มิลลิลิตร)	-	85,000	46,000	14,000

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 4.2 : แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

ภาค	ปี 2540		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.20
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
ประเทศ	171.02	53.33	81.07	25.28	89.95

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมายเหตุ : พื้นที่ถูกทำลายทั้งหมด 250,420 ไร่

ตารางที่ 4.3 : แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตรกรรม

ความอุดมสมบูรณ์	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั้งประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
(%)	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- หมายเหตุ : 1. รุนแรงปานกลาง พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูก พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า
2. รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตร ต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ อย่างเคร่งครัด
3. รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

1.5 ความเค็มร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีข้อเรียกร้องให้รัฐบาลชุดใหม่พิจารณาออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อที่ช่วยเพิ่มกำลังซื้อในระบบและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค แต่ถ้าหากรัฐบาลชุดใหม่เร่งดำเนินการใช้จ่าย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน แม้ว่าการใช้จ่ายบางรายการอาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในช่วงแรก ๆ ขณะนี้ หนี้สาธารณะ (รวมหนี้กองทุนฟื้นฟู) มีประมาณ 55 - 56 % และในอีก 5 ปีข้างหน้า (งบประมาณ 2544 - 2549) ถ้ากองทุนฟื้นฟูเกิดความสูญเสียเพิ่มเติมจากการปฏิบัติตามข้อผูกมัดในการขยายหุ้นธนาคารอีก 1.5 แสนล้านบาท จะทำให้สัดส่วนหนี้สาธารณะเพิ่มเติมเป็น 59 % ทำให้คนไทยเป็นหนี้คนละประมาณ 54,000 บาท และหากรัฐบาลชุดใหม่ตัดสินใจใช้เงินแก้ไขปัญหาการเงิน เช่น การเพิ่มทุนให้สถาบันการเงินหรือการจัดตั้งและดำเนินการบริหารทรัพย์สินอีก 3 แสนล้านบาทแล้ว สัดส่วนหนี้ก็จะเพิ่มเป็น 65 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ย่อมหมายความว่า รัฐบาลมีเพดานสำหรับการดำเนินการงบประมาณขาดดุลและการใช้จ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงปีงบประมาณปี 2544 - 2549 ประมาณ 5 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือประมาณ 2.5 แสนล้านบาท ซึ่งไม่ใช่ว่าเงินมากนัก ในช่วงเวลา 5 ปี ดังนั้นจะเห็นว่า

รัฐบาลชุดใหม่คงจะต้องเผชิญกับกรอบข้อจำกัดทางการคลังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ตลาดและนักลงทุนก็คงเรียกร้องความโปร่งใสของการบริหารจัดการทางการเงินการคลังดังกล่าวของรัฐบาล ทั้งนี้ในมุมมองของรัฐบาล การจัดตั้ง บริษัททรัพย์สิน เพื่อซื้อหนี้จากสถาบันการเงินเอกชน อาจเป็นทางเลือกเพื่อเป็นการยืดเวลาและปรับปรุงเงื่อนไขของโครงการให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มทุนขั้นที่ 1 ทั้งนี้ปัญหาเรื่องหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และเงินดังกล่าว ย่อมจะทำให้การขยายสินเชื่อใหม่จะยังคงเป็นไปได้อย่างจำกัด แม้ว่าจะมีสภาพคล่องส่วนเกินประมาณ 5 แสนล้านบาท ในขณะนี้ก็ตาม โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งจะทำให้คนไทยมีหนี้สินเพิ่มขึ้นไปอีก

1.6 บรรยาการของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท อาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ความยากจนของคนในหมู่บ้าน
2. การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่แท้จริงต้องมาจาก คน ไม่ใช่ มาจากเงิน เพราะเงินบางครั้ง ก็ทำให้คนทะเลาะและทำให้แตกความสามัคคีกันภายในชุมชนได้
3. กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ถ้าทำการจัดตั้งแล้วแต่ชาวบ้าน ไม่นำเงินไปฝาก ก็จะทำให้กลุ่มออมทรัพย์เกิดการล้มเหลวได้
4. ความแตกต่างทางฐานะของชาวบ้านภายในหมู่บ้าน
5. ชาวบ้านมีการศึกษาน้อย ส่วนมากจะจบแค่ ป.4 ทำให้ไม่ค่อยมีความรู้มากนัก
6. ความสามัคคีปรองดอง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ซึ่งบางชุมชนก็ไม่มีสิ่งพวกนี้ทำให้ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร
7. การมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาล ถ้าชุมชนไหนไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาล ก็จะทำให้ชุมชนนั้น ไม่มีความเจริญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีทางการเกษตร ด้านสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น
8. หมู่บ้านบางแห่งของประเทศยัง ไม่มีความเจริญเข้าไปภายในหมู่บ้าน เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา น้ำบาดาล เป็นต้น

ความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบทส่วนใหญ่มาจากการที่คนในหมู่บ้านไม่ค่อยมีความสามัคคีกัน และบางหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐบาลเท่าที่ควร ทำให้เสียโอกาสที่จะทำให้องค์กรของคนเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และมีบุคคลบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม คอยจะฉกฉวยผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับตัวเอง

1.7 ค่านิยมในกระแสนิยมธรรมชาติและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้ กระแสนิยมของสินค้าจากต่างประเทศและวัฒนธรรมต่างชาติ ที่เข้ามาในประเทศไทย นั้นมีมากทางด้านวัฒนธรรม เช่น การแต่งกายที่วัยรุ่นมีค่านิยมตามแบบชาวต่างชาติ เช่นประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งวัยรุ่นผู้หญิงก็จะแต่งกายแบบสายเดี่ยว ใส่กระโปรงสั้น กางเกงขาสั้น รองเท้าส้นสูง และตอนนี้ก็จะเห็นบ่อย ๆ คือการยอมรับเป็นลีลาต่าง ๆ และการติดตามแบบนักฟุตบอล คารา และนักร้องชื่อดัง และอีกอย่างที่เราเห็นกันมากในทางโทรทัศน์คือ มีนักร้องชาวต่างชาติเข้ามาแสดงคอนเสิร์ตในประเทศไทยอย่างมากมาย ซึ่งค่านิยมนี้เป็นสิ่งที่สนับสนุนเงินทองของวัยรุ่นและของประชาชน ทำให้ประชาชนบางกลุ่มลืมนิยมของไทยแบบเก่า ๆ ไปแล้ว และทางด้านสินค้าจากต่างชาติที่เข้ามาในไทยมีมากมาย เช่น เหล้า เบียร์ เครื่องดื่มมีเนมาสินค้าแบรนด์เนมต่าง ๆ ที่ส่งเข้ามาในประเทศไทย และที่นิยมมากที่สุดคือ อาหารฟาสต์ฟู้ด เช่น ไก่เคเอฟซี แมคโดนัลด์ โอศkrimสเวนเช่น เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์พวกนี้ ปีหนึ่ง ๆ ประชาชนภายในประเทศนิยมรับประทานกันมาก และมีราคาแพง ทำให้เงินไหลออกนอกประเทศจำนวนมากหลายหมื่นบาท และไทยต้องเสียดุลการค้าทุกปี ดังนั้นชาวไทยควรจะไม่นำค่านิยมจากต่างชาติเข้ามาอีก ควรจะแต่งกายแบบไทย สินค้าควรซื้อสินค้าไทย ซึ่งมีมากมายหลายชนิดให้เลือก ไม่ว่าจะเป็นผลไม้ต่าง ๆ อาหารไทย สินค้าพื้นบ้านของไทย และเมื่อคนไทยหันมานิยมของไทย ก็จะทำให้ประเทศมีความเจริญและจะทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในประเทศมากขึ้น

2. บริบทระดับท้องถิ่น

การประเมินบริบทของหมู่บ้านมูลคันจะประเมินได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านมูลคัน

หมู่บ้านมูลคันเป็นหมู่บ้านชุมชนเก่าแก่โบราณและคาดว่าจะมีชาวนครจีนที่กวาดไครหาแต่โบราณซึ่งเห็นได้จากนามสกุลที่ลงท้ายด้วย"จีนทิก" เป็นส่วนใหญ่ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าสู่ฟังว่าเหตุที่ได้ชื่อว่า "บ้านมูลคัน"เพราะสมัยก่อนภูมิประเทศเป็นป่าไม้รกทึบมีดินไม้อยู่มากมายเช่น ดินไผ่ ดินกระบองเพชร ป่าไม้เบญจพรรณ มีสัตว์อาศัยอยู่มากมาย สัตว์ที่อาศัยอยู่มากที่สุดคือ ตัวคัน ตัวคันมันจะอยู่เป็นรอยดินคล้ายก้อนจีของมัน ชาวบ้านใกล้เคียงผ่านมาเจอมากมายจึงเรียกกันว่า "บ้านโคกจีคัน" ในสมัยก่อนมีผู้คนอาศัยอยู่น้อยมีพระผู้ริเริ่มสร้างวัดรูปหนึ่งเล่ากันว่าหลวงพ่อดิ่งห์ สร้างวัดสิงหวนารามขึ้น ญาติ โยมก็พากันเลื่อมใส ศรัทธา เป็นอันมากพากันสร้างบ้านเรือนรอบๆวัด ขยายหมู่บ้านขึ้นจนถึงปัจจุบัน บ้านโคกจีคัน ก็เปลี่ยนมาเป็น "บ้านมูลคัน" เท่าทุกวันนี้

2. ลักษณะประชากร

บ้านมูลต๋นมีทั้งหมด 248 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากร 1,334 คน ชาย 641 คน หญิง 693 คน กลุ่มอายุประชากรในหมู่บ้านแบ่งเป็น

2.1 อายุ

1วัน-3ปีเต็ม	92	คน
3ปี1วัน-6ปีเต็ม	102	คน
6ปี1วัน-12ปีเต็ม	112	คน
12ปี1วัน-14ปีเต็ม	156	คน
15ปี1วัน-18ปีเต็ม	159	คน
18ปี1วัน-50ปีเต็ม	406	คน
50ปี1วัน-60ปีเต็ม	193	คน
60ปีขึ้นไป	114	คน

2.2 การศึกษา

ตามากไปศึกษานอกหมู่บ้านรวม	237	คน
-ระดับประถมศึกษา	167	คน
-ระดับมัธยมศึกษา	60	คน
-นักศึกษาผู้ใหญ่	5	คน
-สูงกว่าระดับมัธยม	5	คน

3.แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้านมูลต๋นเป็นสระน้ำ 8 แห่ง ลำตะคลอง 1 แห่ง น้ำที่ใช้ในการบริโภคอุปโภคในครัวเรือนคือน้ำประปาส่วนภูมิภาคส่งมาจากเขื่อนลำตะคลอง น้ำในการเพาะปลูกทำไร่ทำนาได้มาจาก ลำตะคลองที่ไหลผ่านทั้งปี

4. อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือติดต่อกับ	หมู่ที่2 บ้านไค้	ตำบลสีคิ้ว
ทิศใต้ติดต่อกับ	หมู่ที่9 บ้านศาลสถิตย์	ตำบลมิตรภาพ
ทิศตะวันออกติดต่อกับ	หมู่ที่2 บ้านโนนคุ้ม	ตำบลมิตรภาพ
ทิศตะวันตกติดต่อกับ	หมู่ที่11 บ้านโรงงาน	ตำบลมิตรภาพ

5. ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

รายได้ของหมู่บ้านมูลค่าส่วนใหญ่มาจากการเกษตร

1) พื้นที่ทำการเกษตร

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	800	ไร่
-ทำนา	700	ไร่
-ทำสวน	80	ไร่
-ทำไร่นาสวนผสม	20	ไร่

2) ผลผลิตที่ได้

-ทำนา	250	เกวียน
-ทำสวน	8	ครอบครัว
-เลี้ยงสัตว์	45	ครอบครัว

3) รายได้ของประชาชน/ปี

1,000-5,000 บาท	30	ครอบครัว
5,001-10,000 บาท	49	ครอบครัว
10,001-20,000บาท	96	ครอบครัว
20,001-30,000บาท	53	ครอบครัว
30,001-50,000บาท	46	ครอบครัว
50,001-100,000บาท	9	ครอบครัว

4) ชาวบ้านที่ทำงานต่างถิ่นส่งเงินเข้าหมู่บ้าน 10 ครอบครัวเป็นเงิน 325,000บาท

6. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

1. พื้นที่ทำกินที่เป็นของตนเอง

1-5ไร่	22	ครอบครัว
6-10ไร่	17	ครอบครัว
11-12ไร่	15	ครอบครัว
12-50ไร่	3	ครอบครัว
50ไร่ขึ้นไป	-	ครอบครัว

2. การประกอบอาชีพ

- ทำนา	70	ครอบครัว
- ทำสวน	8	ครอบครัว

- ค้าขาย	16	ครอบครัว
- รับจ้าง	135	ครอบครัว
- ข้าราชการ	6	ครอบครัว

3. การเป็นหนี้สิน

- สถาบันการเงินของรัฐ	33	ครอบครัว	
- นายทุนนอกระบบ	10	ครอบครัว	78,000 บาท
- กองทุนหมู่บ้าน	71	ครอบครัว	1,205,000 บาท

7. ด้านวัฒนธรรม

1. วัดบ้านมุดคุ่น มีอยู่ 1 แห่ง ชื่อวัดสิงหวนาราม มีพระจำพรรษาอยู่ 8 รูป และมีพระอาจารย์ถ้ายอง ปิฎฎาโร เป็นเจ้าอาวาส

2. ภาษาที่ใช้คือภาษาไทย และภาษา ไคราช

3. งานบุญประเพณีต่าง ๆ ซึ่งสืบทอดกันมามีดังนี้

เดือนมกราคม	ประเพณี	วันขึ้นปีใหม่
เดือนกุมภาพันธ์	ประเพณี	เทศน์มหาชาติ ทำบุญกลางบ้าน ก่อเจดีย์ทราย
เดือนเมษายน	ประเพณี	สงกรานต์ ตักบาตรเทโว
เดือนกรกฎาคม	ประเพณี	เข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ประเพณี	เลี้ยงศาลปู่ตา
เดือนกันยายน	ประเพณี	ทำบุญข้าวสารท
เดือนตุลาคม	ประเพณี	ออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณี	ลอยกระทง
เดือนธันวาคม	ประเพณี	เรียกขวัญข้าว

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยภาพรวมสามารถประเมินได้ 2 ระบบคือ

1. ผลการประเมินหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ได้ผลประเมินดังต่อไปนี้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการแนะนำส่งเสริมผู้กู้พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้านพบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลโดยจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนกู้ยืมนำไปลงทุนตามประเภทของการประกอบอาชีพ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ มีคณะกรรมการในหมู่บ้านบริหารจัดการกันเอง และกองทุนนี้เป็นกองทุนที่ดี เพราะได้เป็นเงินทุนให้แก่ประชาชนได้กู้ยืม อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าสถาบันการเงินของรัฐและเงินทุนนอกระบบ ผลกำไร หรือดอกเบี้ยเงินกู้ที่ได้รับจากกองทุนนำมาพัฒนาชุมชน และปันผลคืนแก่สมาชิกต่อไปในอนาคตอาจเป็นเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2) เงินหนึ่งล้านบาทได้รับการจัดสรรมาเมื่อ วันที่ 24 กันยายน 2544 และได้แบ่งประเภทการกู้ยืม คือ กู้ยืมเพื่อไปประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และเงินฉุกเฉิน ได้ปล่อยยืมให้กู้จำนวน 71 ราย รวมยอดเงิน 1,205,000 บาท

3) คณะกรรมการในหมู่บ้านมูลตุน มี 15 คน ชาย 7 คน หญิง 8 คน ซึ่งประกอบด้วยประธาน รองประธาน เลขานุการ ฝ่ายสินเชื่อ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายตรวจสอบ และคณะกรรมการเร่งรัดหนี้สิน มีหน้าที่ออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนร่วมกับชาวบ้านเพื่อนำไปเป็นหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบดูแลกำกับจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนต่อไป

4) เงินที่ผู้ชำระคืนสมาชิกผู้กู้เงินชำระเงินคืน ตามสัญญาของแต่ละรายในสัญญาคืนไม่เหมือนกัน จัดได้ตามลำดับคือ ชำระทุกเดือน ชำระทุก 3 เดือน และชำระคืนทุก 6 เดือน ชำระคืนปี ละครั้ง 1 ปีต้อง ชำระหนี้ให้ครบทั้งดอกเบี้ยและต้น

5) ผู้สมัครขอกู้ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและเขียนโครงการยื่นต่อคณะกรรมการเมื่อคณะกรรมการอนุมัติต้องทำสัญญาเงินกู้ พร้อมหลักประกันเงินกู้ ผู้กู้แต่ละรายกู้ได้ 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ถ้ารายได้ กู้เกิน 20,000 บาท คณะกรรมการจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาชี้ขาด และต้องใช้หลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกัน ต้องชำระคืนทั้งต้นดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนโดยคณะกรรมการทุกคนได้มีการประชุมและพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ร่วมกัน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกผู้กู้ต้องเขียนโครงการที่สามารถเป็นไปได้ทางการตลาดและคุ้มค่าต่อการลงทุน พิจารณาดังอุปนิสัยและความสามารถของผู้กู้ที่ชำระเงินคืน การมีบุคคลหรือทรัพย์สินค้ำประกันเมื่อพิจารณาแล้วก็จะบอกให้ผู้กู้อบรมภายหลัง

2) การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ ชาวบ้านส่วนใหญ่จำทำอาชีพรับจ้างผู้กู้เงินกองทุนก็จะนำไปลงทุนค้าขายหรือเสริมรายได้จากการนำไปซื้อสัตว์เลี้ยง ซึ่งศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องมาก่อนและขอคำแนะนำ หาข้อมูลเพิ่มเติม จากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอสีคิ้ว

3) การชำระหนี้ ในการชำระคืนเงิน จะกำหนดชำระคืนภายใน 1 ปี ทั้งคืนและดอกเบี้ย สมาชิกผู้กู้จะชำระเงินคืนตามสัญญาผู้เงินซึ่งมีการชำระรายเดือน รายสามเดือน รายหกเดือน และรายปี

4) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน สมุดบัญชีทั้งหมด 9 เล่ม กรรมการผู้รับผิดชอบ สามารถทำได้เพียง 5 เล่ม คือ บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีคุมลูกหนี้รายตัว บัญชีงบดุลประจำเดือน บัญชีงบดุลประจำปี ส่วนอีก 4 เล่ม กรรมการไม่สามารถทำได้เพราะไม่เข้าใจ

5) การช่วยหาตลาด การหาตลาดของผู้ปลูกพืชจะส่งขายตามโรงสีข้าวตลาดที่ขายสัตว์มีพ่อค้าเข้ามาซื้อถึงบ้าน ขายที่ตลาดสีคิ้ว

6) บทบาทของนักศึกษา นักศึกษาเข้าไปประจำหมู่บ้านมีหน้าที่เข้าไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมูลคูนส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมูลคูน พร้อมกับศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ

1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง (Immediate Result)

1.1 จำนวนผู้กู้ ผู้กู้เงินกองทุนมีทั้งหมด 71 คน

1.2 ยอดเงินกู้กองทุนหมู่บ้านมูลคูน 1,205,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้ ผู้ที่ยื่นกู้เงินกองทุนคณะกรรมการจำอนุมติเงินกู้ตามโครงการความสามารถในการชำระหนี้ ผู้มีความรับผิดชอบเท่านั้นคณะกรรมการจะปล่อยให้ผู้กู้

2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน ปัจจุบันเงินออมทรัพย์ประจำหมู่บ้านมูลคูน มีจำนวน 130,644 บาท

2.3 การขยายกิจการของผู้กู้ ผู้กู้จะนำเงินไปขยายกิจการ ซื้ออุปกรณ์เสริม ซื้อพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect impact)

3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพ และความเข้มแข็ง บ้านมูลคุ่นเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง คนในชุมชนเป็นญาติกัน สามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงทำให้หมู่บ้านเข้มแข็ง พอมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านจึงให้ความร่วมมือคณะกรรมการมีความสามารถและเสียสละบริหารจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ในอนาคตจึงแน่นอนอย่างยิ่งว่าชาวบ้านต้องพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับผู้นำชุมชน มากกว่าชาวบ้านในหมู่บ้านเพราะการอบรมต่าง ๆ ที่ทางราชการจัดขึ้นเชิญแต่กรรมการมาแรก ฝึกลียนความรู้ความคิดการปรึกษาหารือ และการแก้ไขปัญหา

3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายทางการตลาด ตลาดคือตลาดสี่กั๊กที่รองรับผลผลิตต่าง ๆ ของชุมชน

3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เงินทุนจัดสรรหมู่บ้านนี้เป็นกองทุนที่ให้ชาวบ้านนำไปประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพเดิมให้เจริญก้าวหน้าขึ้นทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น ดอกผลของกองทุนนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนได้อีกทาง เศรษฐกิจดีขึ้น สามัคคีดีขึ้น สภาพชุมชนดีขึ้นทุกด้าน ความเจริญย่อมเกิดขึ้นได้

2. ผลการประเมินของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้นำแต่ละราย

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ การดำเนินงานของผู้นำแต่ละรายพบว่า

1) ความรู้ความสามารถ ของผู้นำและครอบครัว การศึกษาอยู่ในระดับ ป.4 -ป.6 ม.3 ม.6 มีความรู้ความสามารถในการทำอาชีพตามโครงการที่เสนอเพียงปานกลาง สามารถทำอาชีพได้แต่การจัดทำรายรับรายจ่าย การวางแผนยังไม่มี

2) ทรัพย์สินของผู้นำ และเครือข่าย ทรัพย์สินของผู้นำที่มีอยู่ก็เป็นที่ดินทำกิน พื้นที่ตั้งแต่ 1 ไร่ ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 50 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย รถยนต์ จักรยานยนต์ รถไถนาเดินตาม

3) หนี้สินของผู้นำ หนี้สินของผู้นำส่วนใหญ่จะเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส) หนี้กองทุนนอกระบบ หนี้กองทุนหมู่บ้าน

4) อาชีพหลักของผู้นำ ผู้นำเงินอาชีพหลักคือ รับจ้าง ค้าขาย บริการ

5) รายได้ของครอบครัว รายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำอาชีพรับจ้าง ค้าขาย เกษตรกรรม

6) ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน จากประสิทธิภาพของแต่ละบุคคล และการได้รับความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลรายพบว่า

- 1) เงินที่ผู้มาได้นำไปลงทุนในการเพาะปลูก ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ และบริการ
- 2) เงินอื่นๆ เงินที่ผู้กู้ได้กู้ยืมจากกองทุนไปลงทุนไม่พอ ต้องหาเงินจากส่วนอื่นมาช่วยเหลือ ได้แก่ เงินส่วนตัว หรือเงินกู้ยืมจากภายนอกนอกระบบ หรือเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส)
- 3) สถานที่และวัตถุดิบ พื้นที่สถานที่เป็นของตนเองวัตถุดิบที่ใช้ในการดำเนินงานจัดซื้อมาเพิ่มเติมจากตลาดคือ
- 4) เทคนิควิธีทำงาน จากประสบการณ์และความชำนาญของบุคคล
- 5) กำลังทำงาน เป็นสมาชิกในครอบครัว และจากการจ้างงานหมู่บ้านใกล้เคียง
- 6) นักศึกษามานงานการที่นักศึกษาจะมานงานได้ต้องเข้าไปศึกษาเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านพร้อมกับศึกษาจากสถาบันการศึกษาของรัฐที่กำหนด และทำรายงานในรูปของ “สารนิพนธ์” ในกับรัฐบาล

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบของการดำเนินงานของผู้ดูแลรายพบว่า

- 1) การทำกิจการกู้ยืม ผู้กู้ได้มีประสบการณ์ในการดำเนินงานมาเป็นเวลานาน และได้ทำมาตลอดจนถึงปัจจุบัน และได้มีเทคนิควิธีการในบ้างอย่างดีขึ้นเพื่อเป็นการประหยัดเวลาค่าใช้จ่าย
- 2) การหาตลาดที่ดี ตลาดส่งผลิตที่ดีควรมีการประกันราคาสินค้า
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี วัตถุดิบควรมีการรับรองคุณภาพ ไม่มีการปนเปื้อนของของเสีย
- 4) การทำบัญชีผู้กู้ไว้แบบง่าย คือมีบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อให้ทราบถึงจำนวนเงินในการลงทุนแต่ละครั้ง
- 5) การวิเคราะห์ประเมินผู้กู้เงินไปลงทุน ลงทุนได้นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้เขียนโครงการกู้ยืมเงินจริงเพราะมีหลักฐานการลงทุน มีผลิตที่นำไปขายได้เป็นเงินเมื่อถึงระยะเวลาคืนเงินแล้วคาดว่าผู้กู้จะมีเงินชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยแก่คณะกรรมการ

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลรายสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Resit) มีดังนี้

1.1 รายได้เป็นเงิน เพาะปลูกข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง การค้าขาย ให้บริการ และการเลี้ยงสัตว์

1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของผู้กู้เงินไปทำลง ทนทำการเพาะปลูก เช่นข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ผู้กู้ได้ขายกิจการเมื่อมีเงินกู้ยืมไปลงทุน ผู้กู้จึงได้เพิ่มจำนวนไร่และแปลงพืชมากกว่าเดิม ผลผลิตมากขึ้น การค้าขายกิจการขยายใหญ่ขึ้น การทำงานบริการต่าง มีอุปกรณ์เสริมเพิ่มเติมสะดวกขึ้น

3. ผลกระทบทางอ้อม (indirect Impact) มีดังนี้

3.1 ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง เมื่อนำเงินไปลงทุนมีผลผลิตมีรายได้ก็นำเงินส่วนหนึ่งมาลงทุนครั้งต่อไปและเงินอีกส่วนหนึ่งนำมาใช้สอยหรือเก็บออมเพื่อเป็นทุนสะสมต่อไป

3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน ถ้าผู้กู้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพรายได้ดีและมีเงินออมคาดว่าในอนาคตกิจการของผู้กู้ต้องมีความเข้มแข็งและมั่นคง

3.3 การกลับคืนสู่ถิ่นของประชาชน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้มีส่วนช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านในหมู่บ้านเกิดการลงทุนดีมากส่งผลให้สมาชิกบางคนก็ไปทำงานต่างจังหวัดกับคืนสู่ท้องถิ่นเพราะเศรษฐกิจดี ความเป็นอยู่ดีขึ้นผู้คนจึงยึดมั่นตั้งรกรากให้มั่นคงในท้องถิ่นเลย

3.4 นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจจากการที่ได้เข้าไปศึกษาข้อมูลหมู่บ้านเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนและการบริหารจัดการทั่วไป

ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพเกษตรกรและค้าขายในหมู่บ้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1. อาชีพเกษตรกรสามารถแบ่งได้เป็น

1.1 เพาะปลูก สามารถปลูกได้กำไร ไร่ละ 5,000 บาท ต่อปี ผู้กู้ ทำการเพาะปลูกอย่างน้อย 5 ไร่ ฉะนั้นสามารถชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้แน่นอน

1.2 เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค สุกร ไก่ เนื้อ โค สามารถขายได้ 2 เท่า ของทุน หลังจากซื้อมาแล้วได้ 8-9 เดือน สุกรเลี้ยงขายได้ 4 เดือนครั้ง ไก่บ้าน 5-6 เดือน สามารถขายได้ ฉะนั้นการชำระเงินกู้จึงเป็นไปได้

2. อาชีพค้าขายมีทั้งขายของชำ และอาหารสด เงินที่กู้ไปก็นำไปซื้อสินค้ามาขายที่ร้านเพิ่มขึ้น และซื้อผักไปขายที่ตลาด หลายชนิดขึ้นราคาผักที่ขายได้ประมาณ 1 เท่า ของราคาซื้อมา ถ้าวันไหนขายหมดก็ได้กำไรมาก แต่ถ้าขายไม่หมดก็นำกลับมาขายวันต่อไปได้กำไรน้อยลงภายใน 1 ปี ผู้กู้จึงมีความสามารถในการชำระคืนกองทุนได้

ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่หมู่บ้านมากทั้งเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและผลที่ได้อีกทางหนึ่งคือ ได้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่าง รัฐบาล หน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษาชุมชนและนักศึกษา ซึ่งบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลคือ การมีนโยบายที่กระตุ้นเศรษฐกิจโดยมีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป้าหมายของโครงการคือ ชุมชนและโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป้าหมายของโครงการคือ บัณฑิตที่ว่างงาน หน่วยงานราชการ ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ความรู้ ความเข้าใจ ให้กับชุมชนในเรื่องการบริหารจัดการกองทุนให้ดีขึ้น ประสานงานระหว่างหมู่บ้านกับนักศึกษา มีความเข้าใจตรงกันสถาบันการศึกษามีหน้าที่ให้ความรู้โดยใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ ชุมชนได้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทั้งในชุมชนใกล้เคียงและชุมชนอื่น นักศึกษามีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนในสถาบันการศึกษาและศึกษาในชุมชนที่ตนปฏิบัติงานอยู่เพื่อได้เรียนรู้ประสบการณ์ในชุมชนที่สำคัญ คือ ให้บัณฑิตที่ว่างงานอยู่มีงานทำ เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชนอีกทางหนึ่ง

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการของบ้านมุดต้น หมู่ที่ 3 ของตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ มีดังนี้

1.1 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการดำเนินงานกองทุน ได้แก่ สมาชิกบ้านคนไม่เข้าใจระเบียบกองทุน เช่นการเขียนโครงการกู้เงิน ข้อตกลงการอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการ ไม่มีสถานที่ทำงานกลางของคณะกรรมการ และค่าตอบแทนในการบริหารงานไม่คุ้มค่า วัสดุ อุปกรณ์ไม่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลาง

1.2 ปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานกองทุนชาวบ้านมีความสนใจให้ความร่วมมือในการสมัครเป็นสมาชิกการกู้ยืมเงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพให้มีรายได้เพิ่มขึ้นดอกเบี้ยของเงินกู้ต่ำ หน่วยงานราชการช่วยเหลือในด้านข้อมูลข่าวสารคำแนะนำและการหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและที่สำคัญชาวบ้านมีความสามัคคีกัน

2. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารจัดการการพัฒนากองทุนสามารถแบ่งได้เป็น

2.1 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้บริหารกองทุนให้บรรลุเป้าหมาย

2.2 การมีวัฒนธรรม ประเพณีเป็นถึงรวมจิตใจและร่วมคนสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

2.3 กระบวนการประชาสังคมสิ่งที่จะช่วยผลักดันความอุดมสมบูรณ์ให้ดีขึ้นและรวมชุมชน

ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.4 ความสามัคคีของชาวบ้านที่ร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.5 ความซื่อสัตย์ของชุมชน

2.6 ผู้นำที่มีความยุติธรรม ความรับผิดชอบในการปกครองชาวบ้าน

2.7 การรวมกลุ่มต่าง ๆ ของชาวบ้านแสดงให้เห็นถึงการมีประสพการณ์ในการบริหารการจัดการและประสพผลสำเร็จเป็นอย่างดี

2.8 ประชากรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุก ๆ ด้านตั้งแต่การรวมคิดรวมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาและการมีส่วนร่วมในความสำเร็จ

2.9 การปฏิบัติงานเป็นกลุ่มความร่วมมือกันจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และ ประชาชน

3. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านมูลค่านได้มีการบริหารจัดการอย่างมีระบบมีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนสมาชิกให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ และสมาชิกผู้กู้เงินได้นำไปประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้นั้นได้นำไปลงทุนอย่างค่อเนื่องและมีเงินเหลือเก็บออมมีเงินใช้จ่ายใช้สอยมากขึ้น ทำให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และยังได้มีเครือข่ายการเรียนรู้กับหมู่บ้านใกล้เคียงหน่วยราชการของอำเภอ และกลุ่มต่าง ๆ ในเรื่องของการประกอบอาชีพ การตลาด สุขภาพอนามัย สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือกันพัฒนาชุมชนของตนเองเสมอสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากปัญหาความยากจนของประเทศซึ่งเป็นปัญหาใหญ่และเนิ่นนาน รัฐบาลแก้ไขมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบันมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากในการพัฒนาประเทศ ทั้งเพื่อท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนด้วยตนเอง เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ ซึ่งโครงการดังกล่าวต้องการผู้ที่เก็บข้อมูลและศึกษากระบวนการปฏิบัติการในหมู่บ้านอย่างมีระบบและต่อเนื่อง จึงมีโครงการพัฒนาบัณฑิตรุ่นใหม่ ช่วยติดตามและส่งเสริมการพัฒนากองทุนหมู่บ้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของชุมชนบ้านมุลคุ่น หมู่ที่ 3 ตำบลมิตรรภาพ อำเภอดี้คว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินเพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพ ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนบ้านมุลคุ่น ศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนบ้านมุลคุ่น และเพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนเงินล้านของบ้านมุลคุ่น ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบที่เรียกว่า "CIPP Model" ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลปฐมภูมิ จะได้จากการสำรวจซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพโดยการสัมภาษณ์และแบบเก็บข้อมูล บร 1 - บร 12 ร้อยละ 35 ของครัวเรือนทั้งหมด คือ 75 หลังคาเรือนยกเว้นบร.11 จะเก็บขนาดตัวอย่างร้อยละ 20 ของจำนวนผู้รู้ทั้งหมด ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ จากส่วนราชการและที่เกี่ยวข้องได้แก่ หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ และมีวิธีการวิเคราะห์ เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ที่สามารถหาค่าออกมาเป็นตัวเลขได้ ได้แก่ การใช้ระดับข้อมูลช่วงอัตรา ซึ่งจะใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ร้อยละ เป็นค้น วิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหรือความคิดเห็นโดยใช้อัตราส่วน ร้อยละ และ CIPP Model เป็นหลักในการวิเคราะห์

ผลการดำเนินการ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ได้ผลการประเมินดังนี้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้พบว่านโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นนโยบายของรัฐบาลที่จัดสรรเงินอุดหนุนแก่ประชาชนหมู่บ้านละหนึ่งล้านบาทเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนโดยบ้านมูลตุนได้รับการจัดสรรมาเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 และมีคณะกรรมการบริหารจัดการกันเองผู้ที่ยืมเงินต้องเป็นสมาชิกกองทุนและเขียนโครงการยื่นต่อคณะกรรมการโดยวงเงินกู้ 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท และต้องทำสัญญา หลักประกันเงินกู้ในการชำระคืน เงินต้องคืนทั้งต้นและดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี

1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้พบว่าคัดเลือกผู้กู้คณะกรรมการทุกคนต้องประชุมพิจารณาร่วมกัน โดยดูจากโครงการที่สามารถเป็นไปได้ทางการตลาดอุปนิสัย และความสามารถในการชำระเงินคืนของผู้กู้ ผู้กู้ที่ยืมเงินไปลงทุนส่วนใหญ่จะนำไปประกอบอาชีพค้าขาย งานช่าง งานบริการ บ้างรายนำไปเลี้ยงสัตว์เช่น โค สุกร ไก่ ซึ่งจะศึกษาจากผู้เลี้ยงมาก่อนและขอคำแนะนำจากเกษตรกรอำเภอ ตลาดรองรับผลผลิตคือตลาดสี่กั๊ก พ่อค้าโรงฆ่าสัตว์

ในการทำบัญชี เหมัญญิกเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายบัญชีซึ่งทางพัฒนาการแจกแก่คณะกรรมการ 9 เล่ม ซึ่งเป็นจำนวนมาก ส่วนที่สามารถเข้าใจได้มีเพียง 5 เล่ม คือ บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่ายบัญชีคุมลูกหนี้รายตัว บัญชีงบดุลประจำเดือนและบัญชีงบดุลประจำปี อีก 4 เล่มยังไม่เข้าใจเพราะไม่ได้ทำเป็นประจำคณะกรรมการสามารถทำได้เพียง 5 เล่ม นักศึกษาที่ประจำหมู่บ้านมีหน้าที่ศึกษาหาข้อมูลเรียนรู้ประสบการณ์ของชาวบ้านและส่งเสริมกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ปัจจุบันมีผู้กู้ทั้งหมด 71 ราย เป็นเงินยอครวม 1,205,000 บาท ซึ่งผู้กู้มีการส่งเป็นรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือน และรายปี

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ผู้ที่ยืมเงินกองทุนคณะกรรมการจะอนุมัติทุกคน แต่จะพิจารณาจำนวนเงินที่ขอกู้ ให้เหมาะสมกับโครงการและผู้กู้ที่ทำการเพาะปลูกจำนำเงินกู้ไปซื้อพันธุ์พืชและขยายพื้นที่เพาะปลูกผู้กู้ที่ค้าขายจะนำไปซื้อสินค้าเพื่อเพิ่มขยายกิจการให้มั่นคง ส่วนผู้กู้ที่เลี้ยงสัตว์จะนำไปซื้อสัตว์และทำคอก

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีผลทำให้บ้านมุดคุ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มขึ้น มีเครือข่ายการตลาดมากขึ้น กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง เพราะชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจช่วยกันบริหารจัดการกองทุนให้ดี ให้ประโยชน์มากที่สุดและช่วยกันทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้นก็อาจทำให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายได้ผลประเมินดังนี้

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายพบว่าอาชีพหลักของผู้กู้คือ ทำนา ค้าขาย รับจ้าง ซึ่งรายได้แต่ละครอบครัวจึงไม่แน่นอนการศึกษาอยู่ในระดับ ป.4 - ม.6 มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการมากเพราะทำกิจกรรมอาชีพมานานโดยพื้นที่เกษตรส่วนมากจะไม่เกิน 50 ไร่ การรับจ้างในส่วนใหญ่ของผู้กู้คือก่อสร้างและการทำโรงงานอุตสาหกรรม ผู้ที่รับจ้างส่วนใหญ่จะเป็นหนี้รายทุนนอกระบบดอกเบี้ยร้อยละ 20 ต่อเดือน จำนวนเงินกู้ส่วนใหญ่จะกู้ 2,000 - 5,000 บาท เกษตรกรจะกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) ดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายพบว่าเงินที่กู้ยืมนำไปลงทุนทำการเพาะปลูก ค้าขายและเลี้ยงสัตว์ ถ้าเงินไม่พอก็จะใช้เงินส่วนตัวหรือกู้ยืมรายทุนนอกระบบมาเพิ่มเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการ

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายพบว่าผู้กู้เงินไปลงทุนได้นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์เป็นส่วนใหญ่มีบ้างบ้างรายที่นำเงินไปใช้ในแนวทางอื่นแต่การส่งคืนเงินกู้และดอกเบี้ยครบตามจำนวน

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) เพราะว่ารายได้ของผู้กู้ที่นำไปประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้นกิจการขยายตัวใหญ่ขึ้นมั่นคงขึ้น ผลของการดำเนินกิจการดีขึ้น สามารถชำระคืนเงินกู้ได้

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) พบว่าผู้กู้มีการขยายกิจการ โดยเพิ่มจำนวนผลผลิตและพื้นที่การเพาะปลูกผู้ค้าขายกิจการขยายตัวขึ้น และผู้เลี้ยงสัตว์มีจำนวนมากขึ้น

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) พบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้มีส่วนกระตุ้นให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นประชาชนในหมู่บ้านมีงานทำจากการได้รับทุนหมุนเวียน ประชาชนในท้องถิ่นไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นเข้าเมืองหลวง สมาชิกกองทุนมีอาชีพที่มั่นคงมีรายได้สม่ำเสมอ มีเงินออมคาดว่าในอนาคตชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแน่นอน ชุมชนเข้มแข็งจากการที่ประชาชนพออยู่พอกิน

อภิปรายผล สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านมูลคูน ได้แก่

1.1 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานกองทุน พบว่าปัจจัยที่เกิดจากสมาชิก บ้างคนไม่เข้าใจระเบียบกองทุน ระยะเริ่มต้น แต่ในปัจจุบันสมาชิกเข้าใจในกองทุนมากขึ้น ไม่มี สถานที่ทำงานกลางอย่างชัดเจนของคณะกรรมการ ค่าตอบแทนไม่คุ้มค่า คณะกรรมการขาดขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานและปัจจัยที่สนับสนุนคือชาวบ้านสนใจและให้ความร่วมมือในการ เป็นสมาชิก หน่วยงานราชการช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกองทุน คณะกรรมการมีความเสียสละ ทุ่มเทเพื่อความสำเร็จของกองทุนและสิ่งสำคัญ คือชาวบ้านมีความ สามัคคี

1.2 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนากองทุน คนในหมู่บ้านมูลคูน มีความรัก สามัคคี เอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้นำมีความซื่อสัตย์ และมีความสามารถ คณะกรรมการมี ความสามารถแตกต่างกันในแต่ละด้าน มีการจัดกลุ่มช่วยเหลือกัน ได้รับการสนับสนุนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป จึงทำให้กองทุนบ้านมูลคูนมีความก้าวหน้าและพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเข้มแข็งของชุมชน

1.3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนบ้านมูลคูนมีคณะกรรมการ 15 คน หญิง 8 คน ชาย 7 คนมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจนสมาชิกให้ความร่วมมือและได้มีการตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร กลุ่มเงินออมสัจจะ กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน เป็นต้น และยังมีเครือข่ายการเรียนรู้กับหมู่บ้านใกล้เคียง และหน่วยราชการ ส่งผลให้ชุมชนสามารถมีการ พัฒนาเจริญก้าวหน้าและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

2.1 ผลโดยตรง (Immediate result) ในการดำเนินการจัดการกองทุนผ่านไปในช่วงเวลาหนึ่งสามารถก่อให้เกิดคอกผลราย ได้เงินต้นกับคืนมาได้คอกผลเติบโตขึ้น

2.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนิน โครงการสามารถปลดหนี้สินและเสริมสร้างศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้น

2.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ความเป็นอยู่ในชุมชนดีขึ้น การร่วมกิจกรรมมากขึ้นมีเวลาเพื่อส่วนรวมมากขึ้น มีรักสามัคคีมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรให้สำนักงานกลางของคณะกรรมการอย่างถาวร
2. ควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดและการผลิตสินค้า ก่อให้เกิดอาชีพ
3. ควรมีเฝ้าระวังสม่ำเสมอให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้พร้อมทั้งตรวจสอบความก้าวหน้าของ

โครงการเป็น ระยะ ๆ

4. ควรมีการจัดสวัสดิการ รวมทั้งผลตอบแทนแก่คณะกรรมการเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

5. เนื่องจากระยะเวลาในการศึกษาน้อย จึงไม่สามารถนำเสนอข้อมูลได้เต็มที่

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการวิจัย. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงอุตสาหกรรม,กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2545. นโยบายและกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs). www.sme.thai.net.

กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2544. รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ปี 2544 และแนวโน้มปี 2545. www.bot.or.th.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

วรพร รัชสุศิริ. 2543. การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านมะเกลือ หมู่ที่6 ตำบลพนาผา อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมพันธ์ เตชะอริก. (31 กรกฎาคม 2545). สุขสรรค์. มติชนรายวัน : 6.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน. : www.nesdb.go.th.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. รายงานผลการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาฯฉบับที่ 8 พ.ศ. 2543. www.nesdb.go.th.

